

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

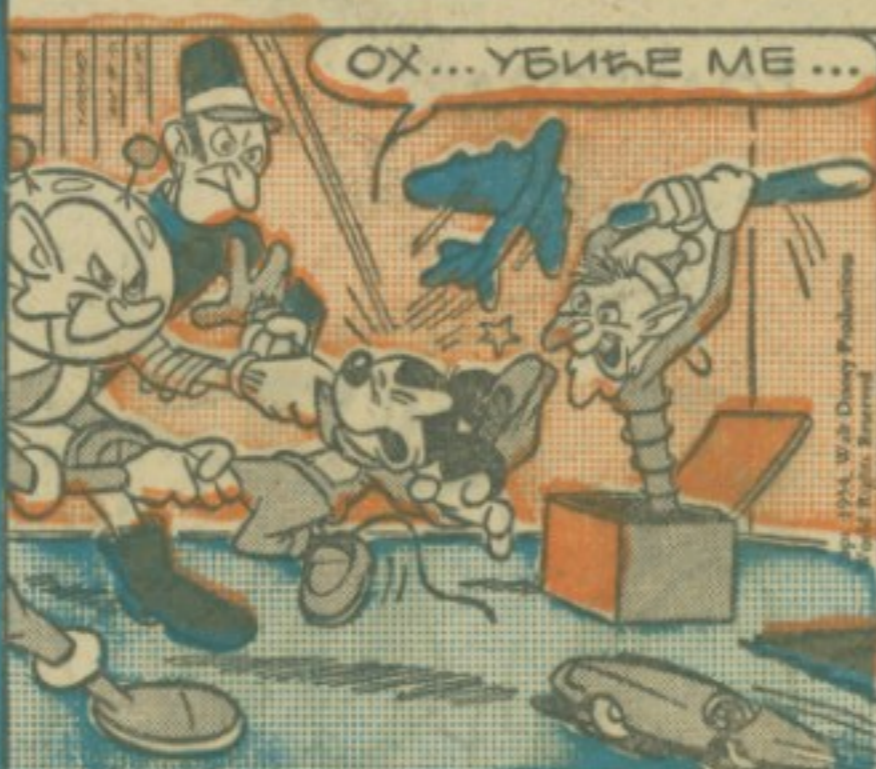
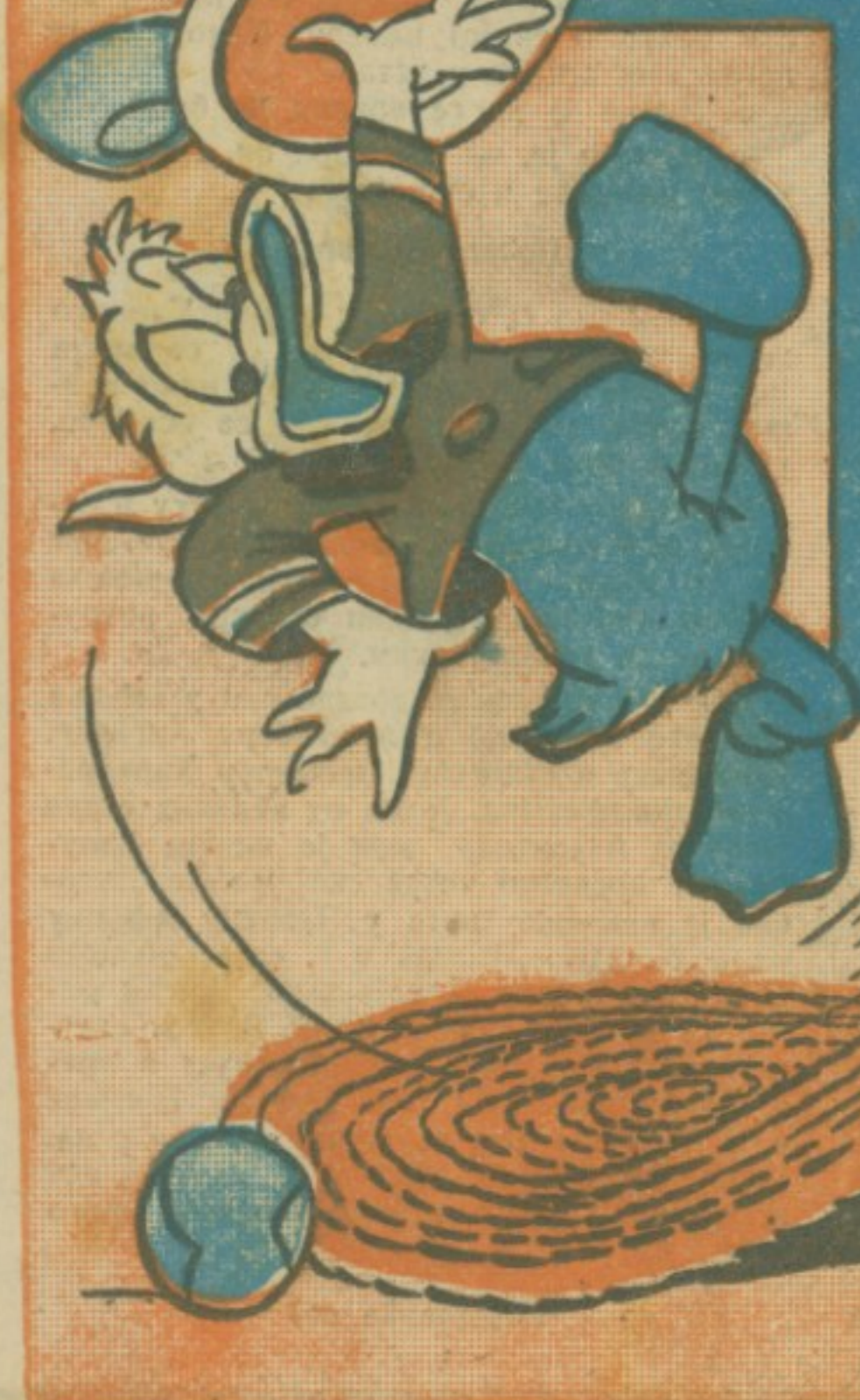
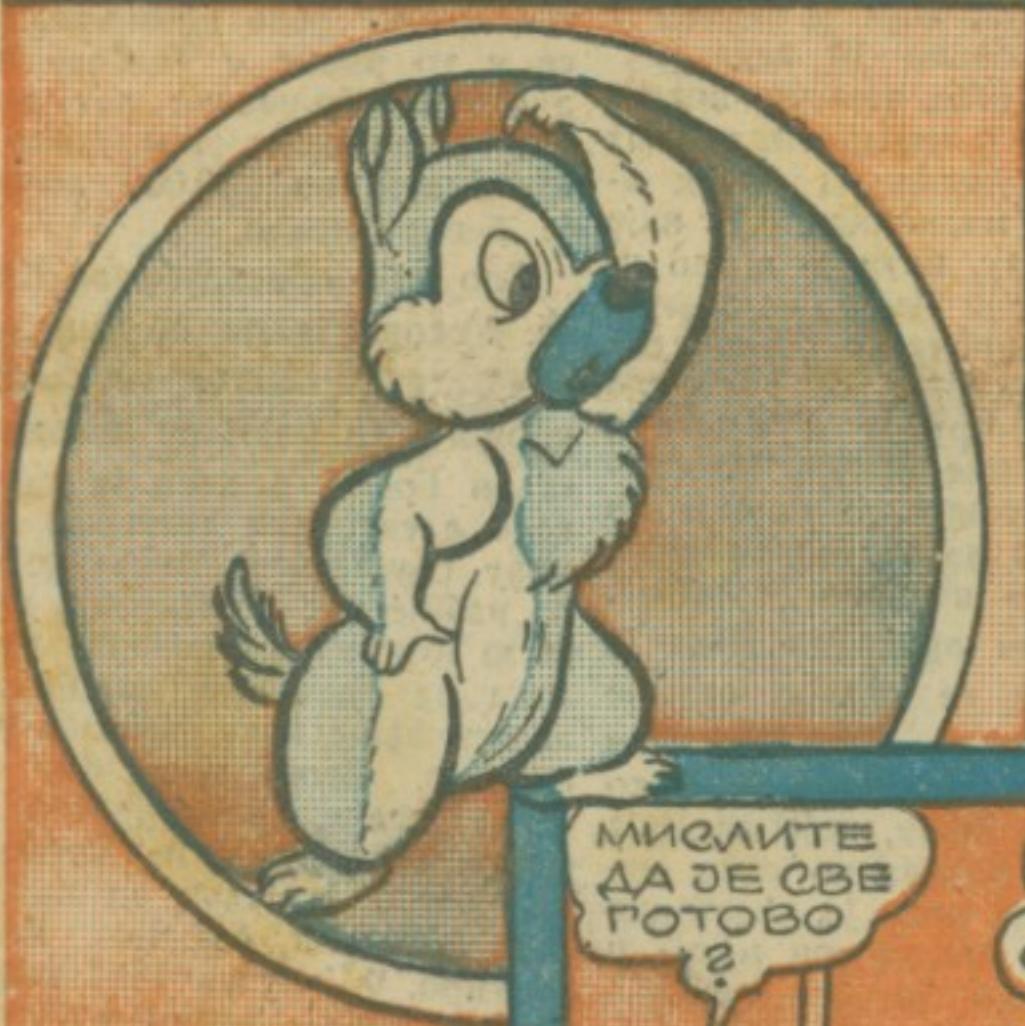
15
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 290 — Субота, 20 јул 1957

МИКИ И НАХОД РИЋА

Галерије земље и народи

СЛАТКО И СЛАНО

Наше људе одувек је интересовало како изгледају далека копна и мора, каква је тамо природа, какви су народи тих далеких земаља и како они живе. Напис „Слатко и слано“ одломак је из путописа „Дунко“ од Мирка Милоковића. Књига је изишла у библиотеци „Златна књига“. Писци нам занимљиво и живо приказују Кинезе, њихова јела и начин како их једу.

Ве вечери сам се ишчувао необичним јелима. И не знам да ли да их хвалим или кудим. У сваком случају, прича је то за себе. Прво сам вечерао у неугледном приземном ресторану авучна имена: „Чуен Дзи Д“, што на нашем језику, отприлике, значи: „Сва савршенства“. Ресторан је надалеко чувен по свом специјалитету: пекињској патки. Спољна врата уводе нас у дворште, узано као ходник. С обе стране су нумерисана врата и стаклени прозори. Водич притисну кваку на вратима с бројем три. Убосмо. У обичној соби су два округла стола и столице.

У Кини кафане нису као код нас. Тамо су чајнице у којима људи пију чај. И народне кухиње у којима се продају мекике, обарен пиринч, исецкано месо, шкољке, ракови и нама непозната поврћа.

Буџмасти келнер донесе на сто по два штапића од слонове кости, уместо виљушка и ножа. Они ме потсетили на пашке у основној школи. Учитељ ме је ишћабо по длановима, зато што сам десетогодишњег дечака у разреду обојио образе, један црвеном бојцом, други плавом.

Водич ми показује како се једе штапићима, десном руком. Један се ухвати палцем и кажипрстом, други се причврсти између трећег и четвртог прста. Стриже он тим штапићима као берберин макама. Мени се прсти укочише, ни да се помере.

— Полако, научићете, — тешко ме он.

Утом келнер стави пред нас два порцеланска чанчета, слична шољама за белу кафу, и две порцеланске кашике, кратке и златне.

Ево и јела! Плитак плех претупи ситниша: црвених рачића, танких као глате, пржењих буџаца и ољуштених пиринч јаја. Да, црних јаја. Можда су покварена — помислих.

— Зашто су црна? — питам стидљиво.

— То су обична јаја. Само су три месеца била облепље-

на кашом од гашена креча и пиринчаних љусака, па су отворила као обарена и поцрнела. Пробајте, укусно је — храбри ме водич.

Гришних обазриво. Није рђаво. Мало заудара на влагу, на печурке. Очима потражих хлеб. Водич ми рече да они не једу хлеб.

На сто стиже рех пржена риба, преливена црвеним со-

притом мислио на наше слане рибе.

Обрадовах се белом купусу рибанцу што се пушило и весело пућкао у чинији. Купус није са шећером. Најешћу се купуса. Само преврши је жиљав, рска, није скуван како ваља.

— То је хаји, — рече водич. Равнодушно слегах раменима, јер сам помислио да они тако називају купус. А ја и онако не могу да научим кинески језик.

— Врста морске алге — додале водич.

Испустих кашкицу у чанче. Алге! Доче ми да се наљутим на водича. Он као да се ше-

сом. Ту забуне нема. Риба је свуда риба. Храбро сам забо штапиће у њу, они се заглибише као у туткаду. Једва их ишчупах. Водич притече упомоћ, напуни ми тањире до врха. Ставих комад у уста, залогаш запе у грлу, трепнух затре пашћено, и једва прогутах. Шта је сад ово? Слатко! Уместо сосом, риба је заливена густим шећером. Риба и шећер! Шта се може, јео сам и

гачи са мном. Све нека јела што личе на наша, а нешто су сасвим десето. Примирих се. Није он крив.

Пихтије нису пихтије, већ хајесе од нарочитих морских шкољки које живе прилепљене на камену. Уловљене шкољке прво се осуше и стврду као камен. Личе на велике суве смокве. Пре кувања их потопе у воду да омекшају.

— Патка! — шапну одушевљено водич.

Његова нервоза пређе и на мене. Назад патка, о којој сам толико слушао. Келнер је свечано унесе на послужавнику, жуту и набубрелу као милихброт. Исецка је брзо на ситне парчиће и сасу у тањир. У другом тањиру донесе корнице од теста, као за палачинке. У трећем киселкасти сос, у четвртном празилук. Водич ми показа како се једе. Умочи се парче меса у сос, дода му се струк прасилука, па се завије у корницу и једе. Врушти прелечена патка у зубима.

Необично јело. Запитах келнера како се справља. Он се загоњетно насмеши, заврте главом и објасни учтиво да је то тајна њихова ресторана коју брижљиво чувају преко десет година.

Брисао сам руке пешкиром наквашеним врелом водом. Ми сано сам да је вечера завршена. И тек тада сам сазнао да се у Кини за један обед изнесе и по двадесет различитих јела.

Изненађена су се смењивала, као у мађоничара. Кромпир испржен у шећеру! Пре но што се стави у уста, замочи се у шољу хладне воде, да се шећер стврдне. Скупљена чорба Јин-ал-Сребрне уши, — справљена од лишћаја са дрвета из провинције Сечуан. Ђигава и густа, много потсећа на салеп.

Вечера би завршена обавезном шољом обареног пиринча. Лепо понашање захтева да се половина тога јела остави у шољи. Ако бисмо појели сав пиринч, то би по њиховом обичају, значило да је вечера била недовољна и да њоме нисмо задовољни. Тиме гост може највише да увреди домаћина.

Трећег дана, водич рече да ћемо вечерати у другом ресторану, такође чувеном. Само је удаљен од нашег хотела, па ћемо се одвести рикшама.

Пред вратима су чекале рикше, мали црни фијакери само за једну особу, причвршћени на обичним бицикlima. Поседасмо, возачи притискоше педала, фијакери кренуше уз ветар, натруњен прашином. Учини ми се да осећам како се та пустињска прашина завлачи и под кожу. Људи журно промичу улицама, лица заштићена белим маскама од газе. Промиче и зелени милиционер на раскршћу, с маском и белим увијачима око листава ногу. Хладно је, а снега нема.

Стигосмо у забачено криво сокаке. Уз дрвене степенице доспесмо у ресторан од триста одаја развојених застакањеним преградама, у којима човек може да се загуби као у каквом лавиринту.

Вечера је опет почела ситнишима: малим раковима, прже-

ним бубињма, кокошијим месом, црним јајима и осталим. А настављена скупљеном супом од ластина гнезда, необична укуса. Та супа се не справља од гнезда сваке ласте, већ само од посебне врсте малих ласта, које живе на обалама Јужног Кинеског Мора. Њихова гнезда су беличаста. Начиниле су их из млека излученог жлездама. Гнезда се после стврду и личе на љускаве шкољке у песку, давно избачене таласима из воде.

Није мање чудно било ни њихово јело јинц, што се тегли као резанци у супи, а личи много на растопљене пихтије. Оно је од сасушених пераја опаке ајкуле, сивих и тврђих, као коштани чешљеви. Пре кувања, пет дана се киселе у води, да омекшају. Поврх те каше пливају црни морски краставци.

Донесоше и специјалитет тога ресторана — бакрену посуду која истовремено личи и на фуруницу и на минијатурно казанче за печење ракије. Облика је каубојског шешира, повијена обода навише. У њему врло вода зачињена лишћем слатког купуса. Кроз одак, на средини казанчета сукља плавичасти дим распалењеног угља — брикета.

Нисам могао доћи себи од чуда. Гледам — фуруница се пуши на столу. Шта ће нам фуруница? Би ми смешно. У том келнер донесе на послу-

жавнику шест шоља са сосовима од различитих зачина, растворених у љу соје. Донесе и велики тањир с испеченим овчјим месом, исечканим у танке листиће и прошараним белим лојем као да је свињетина.

Упитно погледах у водича: шта да чиним? А он, као да је само то чекао. Спретно дохвати штапићима лист меса, потопи га у врелу воду, почека мало, па га извади обареног, умочи у папрени сос, који је смеша шест сосова и поче да једе. Понових све по реду. Признајем да укусније јело од тога у Кини нисам јео. Можда, и због погачице од некиселог теста, какве и у нас месе на селу.

Упитах келнера откуд им такво особито укусно овче месо.

— Тајна — рече он. Опет тајна и то у исхрани јагањаца.

— Колико ви јела умете да зготовите? — упиташ.

— Много. Преко хиљаду, — одговори келнер.

Више ништа нисам питао. Схватио сам да је само богата стара култура могла измислити толико необичних јела. Вековима их је измишљала.

Замолих чашу киселе воде. Водич одречно заврте главом. Рече да у Кини нема извора минералне воде. Занста чудно. Толика земља, велика скоро као читава Европа, а нема киселе воде.

Није њејов изум...

Чувени амерички револвер с буррентетом, „колт“, није амерички изум. Па ипак, име овог оружја везано је за Американца Самујела Колта, који је живео у првој половини 19 века.

Захваљујући вештим подражавањима и плагијатима, Колт је постао један од првих америчких милионера. Он није учио школу, ниги је волео уметност, али је у најранијој младости прочитао готово све књиге у којима се говорило о разном оружју и вештинама како се њиме рукује. Нарочито га је занимало оружје из кога може да се испали више метака без поновног пуњења.

У старим архивама Колт је открио да се овакво оружје употребљавало у Европи још у 15 веку. Прочитао је и то да је Сен Ељан, војвода Луја XIV, био познат по свом револверу из кога је узастопно могао да испали три метка и пушке која је без пуњења могла да пуца седам пута. Париски новинар Лорет, још у то време, писао је да је про-

изведена машина из које се може испалити 50 метака и револвер са десет метака.

Кад је прикупио све потребне податке, Колт је објавио да је изумео револвер. То је било 1835 године. Мада је његов „изум“ лепо примљен, јер се у то време у Тексасу водило истребљивачки рат против Индијанаца, предузеће с капиталом од 250.000 долара је банкротирало.

Ово није обесхрабрило Колта. Ускоро је он објавио „изум“ експлозивне подводне корњаче (о којој су писали и стари Грци), а хтео је да уведе електрични телеграф између Њујорка и Монтаука. У то избије рат у Мексику, што је за Колта била погодна прилика да придобије акционара за оснивање нове фабрике револвера. Овога пута био је боље среће. Авантуриста и фабрикант оружја из Хатфорда постао је један од најбогатијих људи Америке. Када је умро, 9 јануара 1862 године, оставио је својој удовици капитал од 5 милијарди наших француских франака.

(3)

То име није у мени изазвало ништа друго сем мутног сећања на неку кратку вест на шестој страници нашег листа.

— Распитајте се код стручњака, они ће знати о томе, — нестрпљиво рече Ватсон. — „Сорбона“ је, као ви сада, проучавала дно Атлантског Океана. Био је то мали брод, већ прилично стар, и кад је запао у буру брзо је потонуо. Успели су да спусте свега два чамца за спасавање. Али, ветар их је брзо удаљио један од другог. Онај који смо ми нашли бацао је по океану четири дана и четири ноћи. То ми је испричао, кад је дошао себи, човек кога смо спасли. Касније се установило да је он био једини који је од читаве посаде „Сорбоне“ остао жив.

Звао се Жак Ив Бикву. Био је, изгледа, палеонтолог. Сем ако ја касније нисам побркао његово занимање. Био је веома слаб; појавило се код њега запаљење плућа. Ипак, успео је да ми исприча...

— Ту се доктор Ватсон наже до самог мог уха. — Они су открили Атлантиду! Једном је њихова дрљача за испитивање дна извукла, с дубине од око три километра, комађе неког суда необичног облика. Опи сао ми га је детаљно, али ја сам већ све заборавио. Тада су почели да уздуж и попречно дрљају дно на том месту и нашли су разне златне стварице, новац и некаква камење с натписима. Била је то Атлантида. Рекао ми је тачне координате тог места, али ја вам их засад нећу олати.

— А шта је даље било? — запитах нестрпљиво.

— Умро ми је на рукама. Већ сам вам рекао да му је било веома рђаво. Мени је остала медаља, ова коју сте видели — једино што је успео да понесе са собом кад је напустио брод. И координате, — додале он после кратке паузе. — Заслепно

РОМАН ОД Г. ГОЛУБОВА

ме је блесак те проклете медаље. У машини сам већ видео брда злата извученог са океанског дна. Имао сам несрећу да сам, вративши се у луку, прочитао све што сам могао да нађем о Атлантиди: од Платонових „Дијалога“ до петпарачких романа. Они су тако описивали богатство тог потонулог континента, где су чак и градска врата била од злата, да сам ја, уистину, мало померио памету. Напустио сам службу и покушавао да организујем експедицију све док нисам страшно све што сам имао. То је невероватно тешко... доћи до блага које лежи на дубини од 3—4 километра. Можда и немогуће. Могу се извући поједини предмети. Научницима више и не треба. Њима би било довољно да докажу да је Атлантида заиста постојала и да место где је била внесу у карте. Ето због чега сам спреман да вам продам ту тајну. Мени је већ дозвољено да продам хиљада долара за медаљу и двадесет хиљада — за координате. И да Бикву и ја будемо споменути као њени проналазачи. Зар је то много?

— Ко ће вам поверовати? — запитах га.

— Повероваће, — одговори он одлучно. Само напишите о томе у новинама. Наћи ће се већ такви који желе да опробају срећу... Даћу вам снимак медаље... Заукавши руку у џеп, он извади читав

пакетички снимак и пружи ми један говорећи:

— Желим поштено погодбу. Покажите га другима, пошаљите телеграм ваљем листу. Сутра чекам ваш одговор. Запишите моју адресу: хотел „Сплендид“, соба број 6. То је на другом спрату.

Био је већ сасвим пијан. И мени је

шумело у глави: очигледно, прилично смо попили за време разговора. И, свакако под утицајем алкохола, реших да одмах, не одгађајући за секунду, одем професору Хигинсу и запитам га шта он о свему томе мисли. Он је велики стручњак за Атлантиду.

Доктору Ватсону, разуме се, ништа нисам рекао о својој намери. Само сам се протеглио, зећуо и устао.

— Време је да се вратим на брод.

— Идем и ја, — одговори он, гурнувши у џеп цигарете и снимке.

Посета Хигинсу

Растали смо се на прагу крме. Учинио ми се у једном тренутку да су се врата још једном залупила, као да је неко изишао одмах за нама. Кад сам се осврнуо, улица је била пушта.

Ушавши у такси, рекао сам адресу и заваљно се у излизано плишано седиште. Пут ми се учинио веома дуг, или се можда шофер, осетивши у мени странца, потрудио да га учини дужином.

Док смо се возили, дозвоао сам у сећање све што сам знао о професору Хигинсу. Историчар и етнограф, професор Харвардског универзитета. Један од великих стручњака за Атлантиду, који је њеном проучавању посветио читав свој живот. Путовао је неколико пута у Западној Африци на полуострво Јукатан и у друге области Северне Америке — које тачно, нисам могао да се сетим. Убрзо после Другог светског рата напустио је универзитет и преселио се овамо, у Понта Делгаду. Последњих година, поред неколико чланака у научним часописима, објавио је „Златни век прошлости“, књигу која је изазвала много буке.

(Наставиће се)

Тридакна гиас

Полазећи кроз Торесов Мореуз, познати француски путник и истраживач Димон Дирвил одлучи да баца сидро у једном малом заливу да би попунио залиху свеже воде. У потрагу за водом била је послана једна група морнара. Али, воду није било лако наћи: у близини није било ни извора, ни потока ни поточића.

— Погледајте! Погледајте! Вода! — изненада је узвикнуо један од морнара који се био мало одвојио од групе. У сенци огромног дрвета пандануса, на једној од његових доњих грана, висила је циновна шкољка до врха пуна чисте воде. Прозрачне капљице воде сливале су се с лишћа пандануса и једна за другом падале у шкољку. Био је то домородачки „кладенац“. Јер, становници Нове Гвинеје на тај начин скупљају воду с неких тропских дрвећа.

Морнари су огромну шкољку однели на брод, а по повратку у Француску Димон Дирвил предао ју је Природњачком музеју у Паризу. Зоолози су је назвали тридакна-гиас! Њене огромне таласасто набране љуштуре дуге су метар и по, а широке шездесет сантиметара. Међутим, поједини примерци могу да достигну дужину од два до три метра, и ширину од метра. Таква шкољка тешка је по неколико стотина килограма, а меки део у њој толико је велик да њиме један човек може да се храни читаву седмицу.

Вађење бисера из шкољки тридакна гиас скопчан је с великом опасношћу. Јер, мишићи који затварају љуштуре веома су јаки и шкољка, бранећи се од напада, склала се великом брзином и снагом, повредивши притом руку ловца на бисере. Због тога рониоци, пре но што покушају да изваде бисер, пресецају ножем мишиће и шкољка више не може да се затвори.

Тридакна гиас живи у плићацима тропских мора и не може да се размножава ако је температура воде испод 30 Целзијевих степени.

Како су се бранили од осеје

Кда је у кућама богатих Египћана Старог века постајало сувише топло, они су наређивали својим робовима да квасе спољашње зидове зграде. Од сунца и пустињског ветра зидови су се брзо сушили, јер се вода којом су влажени испаравала и у кућама је постајало свежије.

Стари Римљани слали су за време летњих жега читаве одреде робова у планине да тамо, на највишим врховима, скупљају снег. Робови су снег сабијали правећи од њега чврсте ледене кошке. Те кошке сносили су с планина и њима пунили шупље спољашње зидове кућа својих господара, од чега је ваздух у одајама постајао хладнији.

Касније, у Средњем веку, Италијани су хладили своје куће помоћу тунела које су копали од својих домова до пећина на морској обали. Хладан ваздух из пећина терале су њихове слуге кроз тунел помоћу великих лезева.

Леонардо да Винчи, уметнички и технички геније 15 века, начинио је прву употребљиву машину за хлађење ваздуха. То је, уствари, био један велики точак, сличан точковима на лађи, с четири исполца који су „захватили“ хладан ваздух с површине реке и терали га у једну широку трубу која је водила до спаваће собе у једном замку.

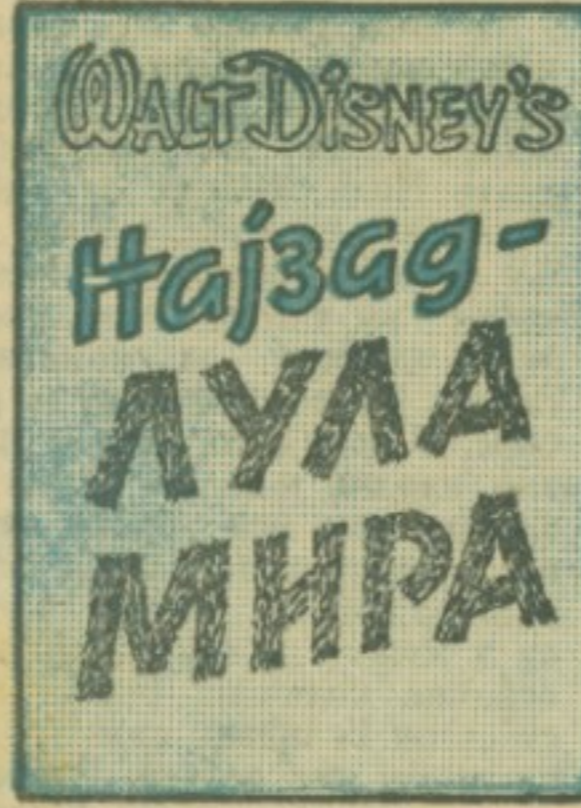
Од времена Леонарда да Винчија, па до савремених уређаја за климатизацију, било је много покушаја да се у летње дане температура у унутрашњости зграда учини сношљивом. Тако је у 19 веку Хемфри Деви, проналазач рударске лампе, покушао да изради систем за хлађење дворане у којој заседава енглески парламент. Он је у поду дворане и свим одајама на том спрату избушио око 20.000 рупа

да би кроз њих са доњег спрата долазило нешто хладнији ваздух. Покушај му није успео и Хемфри Деви за читав свој труд није добио ни пара награде.

Електронски композитор

Амерички научници др Мартин Клајн и др Даглас Болито конструисали су нарочити електронски мозак, који је у стању сам да компоује, брзином од око 4.000 композиција лаке музике за сат. Пре но што је пуштен у рад, мозак је снабдевен регистрима који садрже основна и најважнија правила хармоније изражена математичким формулама. Притиском на неколико дирки, „механички композитор“ потпуно самостално ствара музичка дела. Америчка национална библиотека досад се опирала да у списак композитора унесе и овај електронски мозак, који је назван „Берта“.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ШЕТЊА МОРСКОМ ОБАЛОМ

Три или морски красџавац

Ево нас опет на морском јалу. У песку се, ту и тамо, виде махом поломљене љуштуруце морских пужева или костури морских жежева, а тамо у провидном плићаку види се нека црна и непомична животиња у облику ваљка. Многи ће вам рећи да је то трп, а мало ће њих знати да каже нешто више о тој чудној морској животињи коју познају сви они који су били на мору.

Трп или морски краставац има ваљкасто тело. Око уста има венац дугих и крајних пипака помоћу којих пуни своја прева морским муљем. На задњем делу прева има два граната израштаја у које улази вода. Они му служе као органи за дисање (шкрге). Трбух морског краставаца је раван и блед. На њему има веома много ножица-пријављачки. Када га погледамо изгледа да је го, јер су му веома ситне и разноликог облика кречњачке плочице смештене у дебелу кожу. Он је ародан

морској звезди, али нема њен облик. Ако га узмемо у руку и мало стиснемо, онда из њега шприца вода. Ако је трп узнемирен, он одбацује своје краке у воду. Служу коју они садрже образује сплет конаца у које се може залести понеки насртљиви рак. Док се рак мучи да се ослободи замке, трп је одмислио до неког мирнијег места. Поред тога што може да одбаци кракове, он исто тако може да из-

баци и целу утробу. Али, као што код звезде израсту откинути краци, тако и код њега израсте утроба.

У Индиском Океану живе неке врсте морског трпа које доморочи скупљају. Ти тр-

пови се суше, па се од тог прави првокласна закуска званa трепанг, коју нарочито воле Кинези.

ОДМАХ ЈОЈ ДАЛИ ИМЕ

Рафлезија је биљка која има цвет чији пречник износи више од 90 сантиметара. Једнога дана 1818 године овај цвет открио је доктор Ј. Арнолди када је боравио на Су-

ром Рафлесом путовао. Одмах чим је пронашао ту биљку, Арнолди јој је дао и име рафлезија.

ШТА СВЕ ЗНАЧИ РЕЧ ПЕРИЈЕЦИ

Перијеци је назив за околне становнике, суседе. У географском смислу то је назив за људе који живе под истим степеном географске ширине. У старој Спарти тим именом су називани покорени сељаци, староседеоци који нису имали грађанска права.

И ПОКЛИЧ И ЛЕПА КРИЛАТИЦА

Слоген је стари ратнички поклич шкотских горштака. Али у Сједињеним Америчким Државама слоген је назив за лозинку (крилатицу) политичку, кумтурну или сличну. Ево примера: „Сваке недеље купи по једну књигу“.

ГДЕ ЈЕ НОВА ЕНГЛЕСКА?

Нова Енглеска је назив за североисточни део Сједињених Америчких Држава. Она обухвата државице: Мен, Њу-Хемшир, Вермон, Масачусетс, Род Ајленд, Конектикет.

РЕЉЕФ О ТРОЈАНСКОМ РАТУ

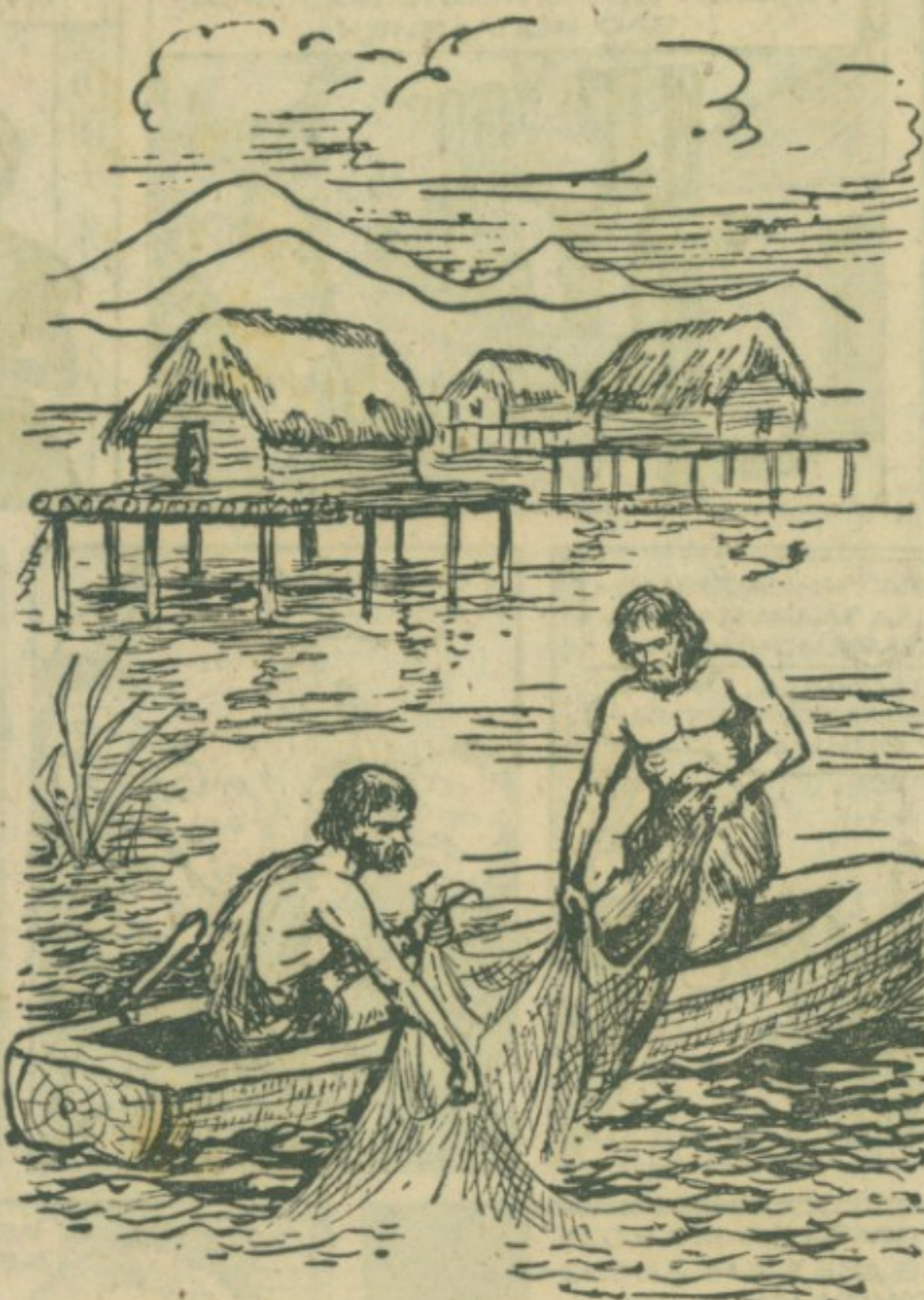
Табула илијака значи илиска или тројанска табла. У ствари, то је антички рељеф из доба римских цара. На њој се у Капитолском музеју у Риму. На том рељефу приказани су моменти из Тројанског рата.

Када није било удица

Риба је исто толико стар као и лов. Он је један од најстаријих начина прибављања хране човека. Људи из палеолитског доба (пре 100.000 година) довели су рибе рудама, а и данас је неки тако лове. Доцније се појавио штап са чврсто углављеним и оштрим каменом врхом. Ово оружје служило је у исто време за лов и риболов. Ескимани, Аустралијанци и многа примитивна племена и народи још увек употребљавају за риболов овакав штап, који су изумели пећински људи у прадавна времена.

Прави прибор за риболов појављује се тек у магдаленској епохи (око 16.000 до 12.000 година пре наше ере). То је било нарочито усавршено копчање које се касније претворило у харпун. Оно је имало главу од дрвета, костију или силекса, а харпун је био удицом везан за онога који га је бацао. Убрзо су се појавили лук и стрела, којима још и данас многи урбени ловци лове рибу. Удница се први пут појавила у мезолитском периоду (око 12.000 до 10.000 година пре наше ере). Прве удице прављене су од глечаног силекса. Помоћу њих наши преци из каменог доба довели су крупне пастрмке, јегуље и штуке. У то време они су већ научили да употребљавају валалице које су биле прављене од глечаног кости.

Риболов је доживео велики напредак када су се појавиле сојенице, језерска насеља на кољу. Трагови оваквих насеља нађени су на обалама многих језера у Шкотској, Русији, Швајцарској, Мађарској, Француској итд. Уднице су у то доба (7.000 до 3.000 година пре наше ере) већ знатно усавршене. У језерима Бурже, Нешател и у шуми Компјен, у Француској, нађене су многе удице из

бронзаног доба (2.000 година пре наше ере), које су врло сличне данашњим, само што су знатно веће. То је разумљиво, када се зна да су рибе у то време биле много веће од данашњих.

Становници језерских насеља брзо су почели да праве мреже за риболов и рибарске чамце-пироге, које су израђивали од стабла сагоревањем или брушењем помоћу силекса. Захваљујући добро очуваним наслагама шкољки и костију данас се зна да су пре-

историски људи најрадије јели слатководне шкољке, а од морске рибе семгу.

У праисторско доба главно богатство Египта био је Нил. У његовим водама људи су ловили око сто разних врста риба. Нису биле ретке рибе дуге и по неколико метара, а служиле су за исхрану неколико породица. У доба Рамзеса IV (1200 година пре наше ере) град Букхен који је био угро-жен глађу насељен је са 200 стручњака за риболов који су

имали задатак да исхране становништво за то време. Још у то доба рибари су морали имати нарочиту дозволу за коју су плаћали таксу. Херодот пише да су сви становници делте Нила живели од риболова. Они су довели рибу дању помоћу нарочитих мрежа, које су им у току ноћи служиле за заштиту од комараца. Египат је био прави рај за рибаре. У току лета Нил је плавио плодне њиве са којих је крајем зиме већ убрана летина. У периоду повлачења воде у њено корито земљорадници су у муљу и блату хватили огромне количине риба. Тако су стари Египћани сваке године имали две летине. Риболов са штапом и удицом појавио се у Египту 2.000 година пре наше ере. Занимљиво је да су стари Египћани ловили и крокодиле помоћу огромних удица на које су стављали као мамац читаве свињске череке.

Познати оријенталиста Масперо тврди да је већина народа на обали Еуфрата дуго живела искључиво од риболова. Рибу су јели свеже, усолјену, димљену и самљену у прах од кога су правили хлеб и колаче. Нарочито су били омиљени шарани. Да би увек имали свежу рибу, Асирци су још 2.000 година пре наше ере градили рибњаке. Асирски рибари били су јако цењени у друштву а митолошки јунак Гилгамеш био је познат као сјајан рибар. Многи асирски богови претстављани су са рибљим репом.

Феничани су ловили рибу искључиво у мору, јер се по предању њихова богиња Дерцето утопила у реци, доцније претворила у рибу. Због тога је риболов био забрањен у рекама да не би неко узловио богињу Дерцето. Насупрот њима, Јевреји су ловили у свим рекама и језерима. Кинези и Јапанци од најкада су јели велике количине риба, а били су чувени риболовци и пеџачи. По предању, пет кинеских царева који су владали у другом миленијуму пре наше ере, научили су народ да употребљава свилу за канап на који се везала удица, затим су их научили да употребљавају искривљене игле за удице, трновете мотке као штапове, а разно зрнење као мамац. На гравирама које потичу из 1500 година пре наше ере приказани су кинески риболовци који пеџају са удицом и лове рибу мрежама и помоћу копчања. Конфуције је по предању био велики риболовац, али је рибу пеџао само удицом. За разлику од Кинеза који су били јели речну рибу и сматрали је за финију, Јапанци су претежно јели морску рибу. Поред лова рибе удицом и мрежом, народи Далеког Истока ловили су рибу и помоћу дресираних птица-корморана. Неки путници који су били на Јангпеу били су сведоци када су Кинези ловили рибу помоћу дресираних видри. Ловац би везивао витку и бразу животињу једним танким ланцем и пуштао је да лови рибу.

Стари Грци дуго времена су давали предност лову над риболовом. Платон објашњава да риболов захтева првенствено лукавство и окретност, а не храброст, снагу и мушкост који су потребни у лову. Због тога су Грци сматрали лов за грану спорта, а риболов за ниже занимање. Доцније су и они почели употребљавати за риболов вештачке мушцице, разно зрнење, лук, који сир, па и неке отрове. Стари Римљани придавали су велик значај риболову и сматрали га граном спорта која је у сваком погледу равна лову.

Први снег

— СЛОВАЧКА БАЈКА —

Пре много, много година живео је један воденичар, који је за своје услуге увек наплаћивао веоку цени, а кад год је могао давао је мање брашна него што је по одбитку одређеног дела требало да да. Тако је он из године у годину бивао све богатији . . . и све похлепнији.

Једне ноћи, воденичар пробуде звучи звончића. Погледао је кроз прозор и протрљао очи, не верујући у оно што је видео, јер су пред воденицом стајала четири мала јелена угрених у кола пуна жита. На возаревом седишту налазио се некакав мали брадат човек, који, угледавши воденичара, рече:

— Ево, дотерао сам ова кола пуна пшенице и јечма. Јелим да самљеш све жито. За награду можеш да узмеш један џак од чега хоћеш. Саветовао бих ти да узмеш јечам.

Воденичар не одговори ништа, а мали човек настави:

— Изиди и истовари жито. Вратићу се сутра увече по брашно.

Сад је воденичар већ био потпуно будан. Брзо је изишао и истоварио џакове, а одмах потом празна кола се изгубише у оближњој шуми.

Следећег дана жито је било самљено, али је воденичар на име јма, уместо јечменог брашна како му је човечуљак саветовао, задржао пшенично, и то два џака уместо једног.

Увече, по обећању, појави се брадати човек и упита:

— Воденичару, је ли моје жито самљено?

Непоштени воденичар прогунђао је да јесте и почео је брзо да утоварује џакове с брашном, верујући да га возар неће ни питати је ли узео ујам. Али, мали човек га је упитао.

— Ах, да, узео сам џак јеч-

ма, као што сте рекли, — промрмља воденичар и пожури да донесе и утовари остатак џакова.

А онда се догоди нешто чудно. Велики воденички точкови сталоме да се окрећу већом брзином и вода поче да шапуће: „Биће ти жао, биће ти жао, биће ти жао“.

Воденичар ово није чуо, јер је мали човек баш у том тренутку затегао узде и јелени су кренули. Брујање прапораца испунило је ваздух и кола се изгубише у шуми.

Тада воденичар примети да се нешто јечма просуло на земљу док је џакове товарио у кола. Он га сакупи на гомилицу, с намером да га да пилићима, а онда му очи замало не искочише из дупља — јер то није био јечам, већ чисто злато!

Није требало више од неколико секунди па да овај непоштени и похлепни човек схвати да би био неизмерно богат само да је уместо пшенице узео јечам. Он потрча за коњима, дозивајући малог возача и вичући да хоће да за мени пшеницу за јечам. Али,

стизали су му само одјеци његовог сопственог гласа. Бесан и очајан, воденичар тада упреже своје коње, стави у кола она два џака пшенице и дивље одгапопира у шуму, вичући: „Ево вам ваше пшенично брашно! Узмите га! Дајте ми је чам“. Али, одговора није било. Ужасна тишина престрашила је воденичара и, док су коњи журили, он одвеза џакове и поче да просипа брашно. Ветар га је развезавао по околном дрвећу, које је ускоро постало сасвим бело. Воденичар, већ готово луд од страха, најзад се изгубио у шуми и више се није чула његова вика.

Сваке године од тог времена на дрвеће пада бело пшенично брашно које је похлепни воденичар узео од малог човека и ми тада кажемо да је дошла зима.

ПРИЧЕ О АВАНТИЈУ

Аванти је омиљена личност у причама Ујугура, народа, турског порекла који живи у Западној Кини. Називају га, он обично надмудри оне који мисле да су од њега напаметнији.

РЕЧИ МУДРОСТИ

Новац може увек, раније или касније, да се заради, — размишљао је он — али мудре речи не налазе се сваког дана.

Тако он прими понуду, наговари сандук на леђа и пође. — Сад ми реци твоје мудре изреке, — замоли он док је, погнут теретом сандука, корачао крај његовог сопственика.

— Ако ти икад ико каже да је боље бити гладан, него сит, не веруј му, — одговори овај. — То је заиста мудро. И савин тачно, — рече Аванти.

Извесно време ишао је ћуте, а затим запита: — А како гласи друга мудра изрека?

— Ако ти икад ико каже да је боље ићи пешце, него јачати на коњу, не веруј му. — Охо-хо, то је такође мудро и занимљиво, — одговори Аванти.

Мало касније он замоли да чује и трећу изреку. — Ако ти икад ико каже да на свету постоји глупији роб од тебе, не веруј му, — рече му добро одевени човек.

Чим он изрече те речи, Аванти пусти сандук који с треском паде на земљу.

— Ако ти икад ико каже да шоље у овом сандуку нису поразбијане, не веруј му, — мирно рече Аванти и крену натраг пут трга.

ПОСЛЕДЊИ ДАН

Неки Авантијеви богати суседи одлучише једног дана да

га преваре и да се истовремено забаве на његов рачун.

— Чули смо од највећих мудраца, рекоше они, да ће се сутра небо срушити и смрвити земљу. Ово је последњи дан који је остао људима да уживају у животу. Зашто не би заклао своје јагње, па да се сви почастимо?

И Аванти закла своје једино јагње. Како је дан био веома топао, он предложи својим гостима да оду и да се, док се месо кува, окупају. Суседима се његов предлог свидео и они одоше на реку да се освеже.

— Али, кад им је брчкања било доста и кад су дошли на гоубу, њиховог одела више није било.

— Хеј! — Где је наше одело? — запиташе Авантија.

— Изгорео сам га да бих скувао месо, — одговори он. — Пошто ће света сутра нестати, оно вам више није ни потребно.

Из ризнице природе

ОПРЕЗНИ ДАБАР

Семијел Так на Пус Купеа, у Британској Колумбији, често причава свој необични доживљај у коме је главну улогу играо један дабар.

Једног пролећа један мој пријатељ и ја ловили смо да-

барове у Британској Колумбији, служећи се добро познатим начином који се састоји у томе да се на тридесетак сантиметара испод површине начини отвор у брани што су је сградити даброви и да се у тај отвор поставе кљуса. Кад се тако брана оштети, ниво воде у јазу опадне; даброви сместа похитају да заинају отвор, и падају у клопку.

Супрадан ујутру били смо, признајем, непријатно изненађени кад смо видели да је брана оправљена, а да наше замке леже затрпане блатом, травом и комадићем дрвета. Иста ствар догодила се и наредних ноћи. Најзад смо измислили нов отвор, поставили замке као и обично, али смо се те вечери сакрили у жбуње на обали да посматрамо шта ће се догодити. Кад се смирало, приметили смо једног дабра како излази из свог подводног скровишта. Пошто је обичао праву, као да је испитује, отишло је узводно, али се ускоро вратио гурајући пред собом дебео прут дуг око једног метра. Маневрисао је вешто све док један крај мотке није узео у уста, а затим је другим крајем чепакао по отвору све док се обе клопке нису затвориле. Пошто је онесособио кљуса, упутио се својој подводној јазбини, да би се вратио са још три дабра. Брана је за тили час била оправљена. Оставили смо наше замке „сакраћене“ у брани и никад више нисмо узнемиривали ту дабровску породицу.

НЕОБИЧАН ОУКЛУК ДАВА

Кад сам као одгајивач индија живео у Индији — почео је

своју занимљиву причу Хорас Хајт — био сам сведок изванредне снажљивости и, можда тренутног, ортаклука два вука. У пратњи два пса, кренуо сам једног хладног праско зорја у шетњу јашући свог понија. На ивици дунгле наишао сам на неколико коза које су сељаци оставили да ту преконоћ брсте. Док сам им се приближавао, из дунгле се појавише два вука. Један од њих зграби једну козу и стаде с њом да бежи. Други је одмах пошао за њим. Чим сам се прибрао, дозвах псе и дадох се у потеру за њима.

Вуци су бежали према јаругама које су се налазиле неколико километара од моје плантаже. Био сам сигуран да ћу их уловити, јер су мој коњ и моји пси били срчани и брзи, а ја сам био наоружан кољем за лов на шакале. У једном тренутку пси су готово достигли бегунце, али искежани зуби и претећи урлик другог вука учинили су да мало застану.

Веровао сам да ће се вук који је носио козу уморити и да ћу га тада стићи и убити. Али, догодило се нешто што уопште нисам очекивао. Кад га је снага почела издвајати,

вук је испустио козу; друга звер, која је дотле била нека врста заштитнице, одмах је зграблила плеч и потрчала даље. Улоге су се измениле: сад је први вук био заштитница, а други је грабио напред заједно с пленом.

Гонио сам их око четири километра, и за то време они су неколико пута један другог предавали плен и мењали места. Раздаљина између нас остала је увек иста. Најзад се мој пони уморио и ја сам одустао од даљег гоњења. Мудре звери, помислио сам, заслужиле су своју козу.

БИО ЈЕ МОЖДА ПРВИ...

Благодати Голфске струје познате су и огромне. Да није ње, лед би освојио добар део света, а зеленило би ишчезло. Неки научници сматрају да је морепловац Понс де Леон први наишао на Голфску струју. То је било 22 априла 1513. Можда је пре њега неки домородац видео Голфску струју, али то није забележено. Пловени ка југу уз обале Флориде Понс де Леон је наишао са својим морнарима на ту струју. Пловидба овом „морском реком“ олакшава путовање, али су морепловци то дуго времена тајили. Због тога је Голфска струја први пут обележена на географску карту 1770. То је учинио славни научник Бенџамин Франклин. Он је био први и највећи популаризатор Голфске струје и први је истакао њену огромну важност за пловидбу.

Српски писци у XVIII веку и првих деценија XIX века могли су рачунати само на један врло ограничен круг читалаца, и то углавном у градовима. Прва српска читалачка публика састојала се од свештених лица, племића и спахија, војних лица (Срба официра у аустријској војсци), чиновника варошких магистрата и сеоских општина, адвоката и учитеља, имућнијих трговаца и занатлија. Тој публици обраћа се Доситеј Обрадовић и у њеном кругу тражи добротворе за своју прву књигу (1783), коју је штампао у Лајпцигу. „Ја добитка од моје књиге никаква не штем, само да се хоће толико новаца наћи да типограф плаћен буде. Он до сада није никакву српску књигу за штампу издао; зато сумњава се предузети је на свој трошак, не знајући каква ће срећу књига имати.“ Уздам се, каже даље Доситеј, да ће се наћи неки који желе добро своје роду и послати штампару по неколико дуката да би се тај осмелио и прихватио се штампања књиге.

Но, већ са својим првим књигама Доситеј је упао у друге. Његов „Живот“ штампан је у 300 примерака, 50 је успео одмах да растури, и то преко неких румунских трговаца који су посетили лајпцишки јесењи сајам. Та књига је око 1800 године била већ сасвим ретка и последњи свој лични примерак Доситеј је поконио као уздарје једном бном младом поштоваоцу. Тираж Доситејевих књига кретао се од 300 до 1000. Иначе, при одређивању тиража књижевници су често били искушени оптимисти. Доситејева „Басне“ ишле су прилично тешко. Он се неколико година натекао с њиховом продајом и једва је после десет година успео да тек само повез за њих наплати. Слично је било и с његовим „Собрањем“. Због тога је Доситеј био у сталној преписци с пријатељима молећи их да му помогну у растурању књига и у наплаћивању оних које су биле у продаји. Људи су, додуше, узимали књиге, читали их али су често нерадо плаћали.

Јоаким Вујић покушао је да уведе извесну новост у до тада уобичајено растурање књига путем претплате (пренумерације), али је љуто страдао, или како сам каже, „ово је било веома неразумно од мене учињено“. Наиме, Вујић је „господи пренумерантима“ уручио свој „Најновији земљопис целога света“ (1825) пре но што су му они послали новац. Послао им је, као што би се данас рекло, своју књигу поузећем. Међутим, велики број претплатника књигу је примио, а није је платио. Тако је Јоаким Вујић пао у дуг од 2000 форината и једва се из њега извукао. Његов приход од позоришних претстава које је приређивао био је веома нешто онај од продаје књига, и што би зарадио на претставима давао је за дуг штампару. Кад би грануло пролеће, Вујић би узео штап у руке „и пошао мало по народу своје“, не би ли од дужника наплатио коју крајину, а у неког добротворца измакао помоћ за какву своју нову књигу. Но, Јоаким Вујић је био често искушени литерат — просјак, што су му замерали савременици, нарочито његове колеге по перу.

Захваљујући нашим првим

Прва српска

ЧИТАЛАЧКА ПУБЛИКА

књижевним радницима и наставницима, чија су имена обично стојањима наших културних објављивана на крају књиге, људи, постепено се ширio и јављају се и нова звања: ситни круг читалаца. Међу претплатницима, калфе, ђаци ве-

ликих и малих школа, а понегде и „паози“ — сељаци, сеоски кметови.

Године 1814, Вук Караџић на своју „Писменицу српског језика“, коју је штампао у Бечу, није имао у Србији ниједног претплатника. Успео је да нађе купце за свега 263 књиге, а од тога је 105 отпало на „Сербље из Србије“, тадању српску емиграцију. Сам прота Матеја Ненадовић узео је 25 књига. Будући да су и други претплатници узимали по више књига, број стварних купаца није износио више од 120.

Готово при крају свога живота, Вук је, 1860, штампао у Бечу „Правитељствујући совјет“. То његово дело имао је 2387 претплатника, а у самој Србији 2357. Био је то највећи број претплатника који се до тада могао скупити на једну српску књигу. „Могло би се казати, рекао је Стојан Новаковић, да је из Србије у овој књизи безмало потпуни списак оновремене читалачке публике из свију редова“. И стари Вук био је дубоко дирнут оваквим великим одзивом на своје дело. „Пренумераната на ову књижицу скупило је у Србији колико се нико није могао надати ни мислити. Тијем је осветлан образ народу нашем, једино зато што се очевидно показује како народ наш мари за своју историју; а друго, што се показује да оvdје у народу нашем већ нијесу „лијетки“ људи који књиге читају.“

А колико је, међутим, уложеног напора и поднето жртва да би се само у Србији створило овако скроман број читалаца!

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

ИПАК ЈЕ МОГУЋНО

Природа стално изненађује људе разним појавама и стварима. У Тимаруу, на Новом Зеланду, једна крава је отелила тројке. Свако теле имало је другу боју: једно је било црвено, друго бело, а треће плаво. Та иста крава пре тога отелила је у два маха двојке. Али није ово усамљен случај. У том крају једна крава отелила је такође тројке, али потпуно сличне да се „не могу“ распознати једно од другог.

У ИНТЕРЕСУ НАУКЕ...

У програм рада Међународне геофизичке године спада и проучавање земљиног магнетизма. За овај посао америчко Државно геодетско-картографско одељење одредило је осам научника који треба да израде мапе земљиног магнетизма на трима забаченим острвима Тихог Океана. Прво, најмање привлачно, је острво Цервис. Оно се састоји од песка и корала и једини његови становници су птице. Клима је сува, те ће два човека која ће на њему ради-ти бити принуђена да воду за пиће добијају дестилацијом морске воде у нарочитом суду који ће загревати сунчеви зраци. Друго острво је Палира. Оно обилује воденим талогом и вегетацијом. Треће је Фанинг, највеће од ова три острва, на коме има сталних насе-

љеника. Научницима и техничарима стављени су на располагање најсавршенији инструменти, а храна и друге потребе доносиће им се бродом „Инеста“, који ће их стално обилазити.

УВЕК ИМА МЕСТА

Аустралија и Нови Зеланд имају више биоскопских седишта у односу на број станов-

ваних предмета који служе за више потреба има данас доста. Тако има и табакера које служе за више од једне или две потребе. Наиме, поред тога што се у њих стављају цигарете и што имају упалак, оне имају још и ово: часовник, кутију за минијатурне визиткарте, ножић, па нарочити ножић за пићање цигара и оловки, нотес и мали метар.

СВЕТЛИ И БЛАГО ЗВЕНИ

Када вас неко позове телефоном, онда ваш апарат оштро зазврји, а често прави и малу „узбуну“. Али, има и таквих телефонских апарата који кад приме позив, онда се осветле и чује се веома благ и хармоничан звук. Овако осветљен телефон нарочито је добар за лекаре који дежурају ноћу. Лампа која осветљава телефон светли све док се не заврши разговор. Она тако јаким осветли околину телефона да се он може лако пронаћи и у мраку и да онај који разговара може да прави забелешке без паљења светиле.

НИЈЕДАН НЕСРЕЋАН СЛУЧАЈ

Кина располаже једном ескадрилом млазних авиона, којом искључиво пилотира 55 жена. Жене у Кини пилотирају и на транспортним авионима. За последњих пет година ове жене-пилоте нису доживеле ниједан несрећан случај.

ПА ДА... ЈА САМ УВЕК БИО ДОБАР МАЛИ ВУК!

ДОБАР МАЛИ ВУК! И НЕ СТИДИШ СЕ ТОГА!

ЈА ЗАХТЕВАМ ДА БУДЕШ ЗАЛИ МАЛИ ВУК! ЈЕСИ ЛИ РАЗУМЕО?

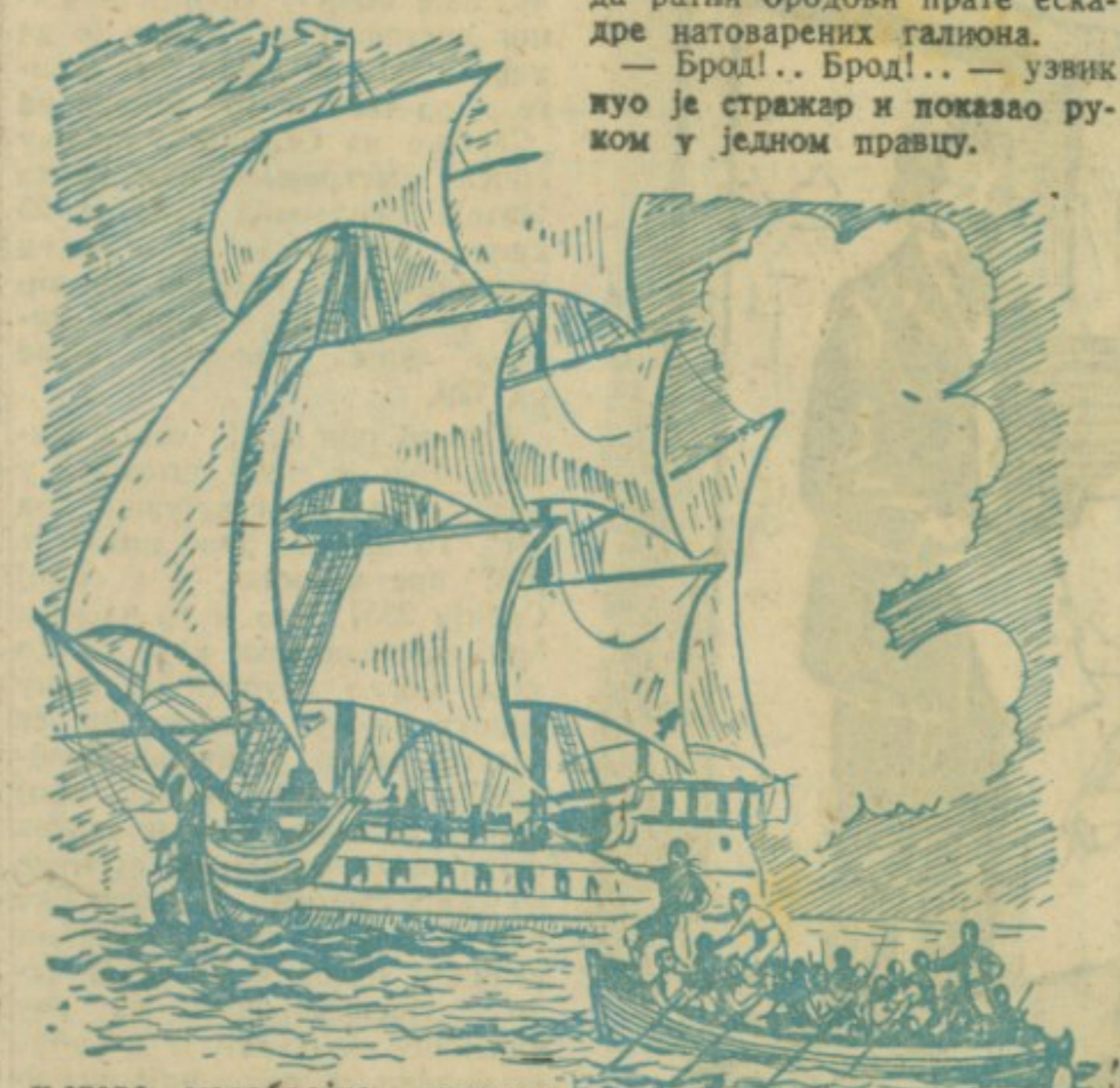
СЛУШАО, ТАТА СВЕ САМ УЧИНИО ДА ПОСТА - С НЕМ ЗАО АЛИ НИШТА НЕ ВРЕДИ!

ТИШИНА!

НАСТАВИТЕ СЕ

Уместо да сачува флоту...

Бо је ведар и сунчан дан, какав може да буде само у тропским пределима. Једног таквог дана, рано ујутру, док је још магла почњала на хоризонту бескрајне пучине, моћни и смељи флибустер Пјер из Дијепа, или Велики Пјер како га је

његова малобројна дружина називала, издао је наредбу да се крене у крстарење.

Наредба је извршена без говора, иако његови другови нису увек били склони да крстаре, јер су се често враћали празних руку. Лаким скоком сви су ускочили у потрагу повећи чамац, кроз чије је рупе продирао вода, а било их је толико као да га је митраљез решетао. Зачас су га снажни замази весала отиснули од обале и флибустерима се брзо из видика измакло острво Сан Доминго. Није их толико замарало напорно веслање, колико их је нервирано продирање воде у чамац. Сваки час морали су да је избацију и да зачепљују рупе. На тим дугим крстарењима њих је морала још једна невоља: недостатак воде и хране.

Чамац се све више удаљавао од обале, а орловске очи Пјера и његових другова пребале су на све стране, неће ли

се на хоризонту појавити плен: неки шпански брод. У то време шпанске лађе стално су пловиле у колоније и отуд се враћале — са златом, сребром, драгим камењем и другом скупоценим робом. Није био редак случај да су флибустери нападали те лађе и пљачкали их. Због тога је шпанска влада наредила да ратни бродови прате ескадре натоварених галиона.

— Брод!.. Брод!.. — узвикнуо је стражар и показао руком у једном правцу.

го што искочиш пробуши га толико да брзо потоне.

После тога наредио је да чамац залпови у правцу брода и да га нападне. Снажан и сложен замах весала и чамац се устремно на ондашњу ратну грдосију, чији командант није обраћао никакву пажњу на сићушни чамац. Сваки тренутак је протицао у великом узбуђењу. Најзад, чамац се прибио уз бок брода и флибустери, као курјаци, почели су да искачу из њега, и да се веру на бродску палубу. Пјер је био међу првима. Последњи члан посаде, који је имао задатак да потопи чамац, није ногом још чврсто ни стао на шпански ратни брод, а флибустерски чамац је ишчезао с површине мора. Флибустери нису имали другог излаза него борбу на живот и смрт.

Изнанађење на шпанском броду било је велико. Стража је просто занемела. Пјер је то вешто искористио. Искусан у оваквим пословима, он је срчано улетео у кабину команданта, који се забављао с пријатељима. Брзо их је савладао и повезао. Остали флибустери уперили су пиштоље у бурад с барутом и запретили да ће брод дићи у ваздух ако им се ко успротиви. Морнари, верујући да има много више нападача него што их је уствари било, нису ни покушали да нешто учине, па су предали брод. Флибустери су их све затварали у подруме брода, а задржали су само оне који су били потребни ради управљања лађом. Брод су допремили на Острво Корњача, а посаду у Сан Доминго.

Брзо се установило да је трули чамац Великог Пјера са владом брод вицеадмирала шпанске флоте, који се био одвојио од осталих шпанских бродова који су пловили за домовину, носећи скупоцену робу из колонија. Шпански ратни брод, уместо да сачува флоту, настрадао је сам. Овај необичан догађај дуго се пре причавао и у Европи и у Америци.

Пошто је на тај начин дошао до богатог плена, Пјер је одлучио да се смири, па је с друговима отпловно на заплењеном броду, без икаквих сметњи, јер се на њему вила шпанска застава, те их нису узнемиравали шпански бродови. После тога Пјер је престао

да се бави овим послом и живео је мирно до смрти. Оваквих случајева у 17 веку било је доста. Сви су они мање више били драматични и узбудљиви и били су предмет многих прича у којима се оцртавао једно мутно време, кал је на мору владало искључиво право јачета. То је било доба кад су се Шпанија, Француска и Енглеска отимале о колоније у новом свету, па су појединци за своју земљу често били јунаци и честити патриоти, а за друге не само непријатељи, него и гусари. Такав је био и Велики Пјер из Дијепа.

Трештер са кишобраном

Многи су видели, нарочито у провинцији, како уплашени коњи продиру кроз варош и зауставе се негде на периферији. Узроци су разни, а често се коњи уплаше када неко у њиховој близини отвори нагло кишобран. Изгледа да на сличан начин један аустралиски гуштер натера у бекство разне ситне животиње — своје непријатеље. Наука није успела да утврди зашто се неке животиње плаше када се извесни предмет дотле скупили нагло рашири, али се зна да многе птице и многи сисари у таквим приликама беже.

Гмизавци имају разна средства којима плаше своје противнике. Тако кобре забацију предњи део тела, многи гуштери покушавају да створе утисак да су већи него што су уствари, али ниједан гуштер нема оковратник који потсећа на кишобран, као што га има гуштер из Аустралије и Нове Гвинеје. Када тај гуштер лови црве и инсекте по дрвећу, кожа му виси у наборима са главе и покрива му цео врат. Ако се боље загледа, онда ће се видети да се ти набори састоје од четири комада коже, који нису међусобно повезани и који слободно висе, прирасли само једним крајем за главу. Кад се овај гуштер уплаши, он покушава да бежи. Тада се усправи на задње ноге и тако претрчи и по педесетак метара осврћући се стално да ли га неко прати. Ако не може да побегне, онда он, и даље усп-

рављен на задње ноге, отвори кишобран. Тада се непријатељ нађе пред, најзгод, далеко већом животињом. Кожни набори раширени су, а између њих више широм отворене чешусти са оштрим зубима.

Аустралиски пси дове много веће гуштере, веће и борбеније, него што је гуштер са кишобраном, али овоме не смеју ни близу да приђу. Ако се случајно неки превари и почне да гони овог гуштера, улоге се брзо измене, те пас уместо да гони, почне да бежи. Без сумње нагла промена у величини, до које је дошло сасвим неочекивано, уплаши и најхрабријег гоноца.

Кожни набори који тако успешно служе за плашење противника повезани су са костима у врату гуштера, а са њима је у вези и језик. Нарочито мишићи подижу за један тренутак наборе, а у исто време отварају се и чешусти. Али, овај гуштер може да отвори чешусти, а да притом не рашири наборе.

Аустралиски гуштер није нарочито велик. Он достиже највећу дужину од двадесетак сантиметара без репа. Реп је дуг око 40 сантиметара. Да нема ово средство за плашење непријатеља, тешко би се гуштер могао да бори, јер га природа није снабдела оружјем за борбу. Други гмизавци који плаше непријатеља као, на пример, кобра, и имају оштре зубе и јак отров којима су у стању да остваре своју претњу. Код овог аустралиског гуштера ради се, међутим, само о једном блефу.

ДОСКОЧИЛИ ИМ

Многе птице често се залете на прозоре, ударе у њих, па од тог угну. Да не би птице страдале управа једне модерно саграђене школе у Диселдорфу, у Немачкој, наместила је на зграду прозоре на којима се налазе слике мачака, сова, кобаци и других птица грабљивица. После овог трика ниједна птица певачица није налетела на прозоре ове школе, јер су се уплашиле од ових ликова.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

КАЗНА УМЕСТО НАГРАДЕ

Доктору Франциску Арфетију, личног лекару владара Триполиса Мухамеда Абдалаха (1631—1649), било је понуђено 50.000 секвина да отрује свог господара. Уместо да пристане на тај предлог, Арфети је отишао краљу и испричао му о завери. За своју оданост лекар је био „награђен“ тиме што је по владаревом наређењу затворен у лудницу где је остао до краја живота. Јер, Мухамед Абдулах је сматрао да је његов лекар морао бити луд кад је одбио тако уносну понуду.

ЗБОГ КОНОПЦА

Замак Гајар у Француској, једна од најчистијих тврђава свог времена, предао се 1419 године, после 16 месеци опсаде, и то због тога што његови браниоци нису имали конопца којим би извлачили воду из једног бунара угнутар зидина.

БЕБА — АКРОБАТА

Сандра Шефилд из Вејнрајта, у Канади, могла је да стоји на длану свог оца, и то сасвим усправно, кад је имала свега пет недеља.

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ШТЕДЕО МАСТИЛО

Барон Карл фон Мејсбах (1781—1847), председник немачког апелационог суда, састављао је своја приватна писма на тај начин што је исечао поједине речи из старих новина и лепио их на хартију.

Волт Дизни
ДУШКО ДУГОУШКО
И ДРУГИ ДОБРИ И РЕЉВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШЦИЈЕ И ОКОЛИНЕ

ОВАЈ СЕ ОПЕТ ШУЊА ПО МОМ ИМАЊУ...

САД ТРЕБА САМО ДА СЕДИМ И ЧЕКАМ!

ШТА ЛИ ТО РАДИ?

КЛАДИМ СЕ ДА ОЕ У ПИТАЊУ НЕКА ТАДНА!

АД ЈА КУ ОЕ ДОЗНАТИ!

ШТАТО РАДИШ, ПОВОМУ? ЧЕКАШ ДА ТИ ПРОЗА САМ ПАДНЕ У КОРПУ?

И ПАШКЕ, ДА ЗНАШ! ЗАРТИ НИКАД НИСИ ЧУО ДА ПРОЗДОВИ ПАДАЈУ С ЛОЗЕ КАД ГРМИ?

КАД ГРМИ... УМ?

А КАКО ЗНАШ КАДА ЋЕ ДА ГРМИ?

ЧИТАО САМ У МЕТЕОРОЛОШКОЈ БИЛТЕНУ... А ТАМО ПИШЕ ДА ЋЕ ГРМИТИ У ЧЕТИРИ САТА!

КАКО БИ БИЛО ДА ТЕ ИМАО ОДМЕНИМ?

У РЕДУ... ЈА И ТАКО ТРЕБА ДА ИДЕМ ДА БА-ЛИДЕМ КУПУС!

ЈА КУ ДА ТИ КУПУС НЕ УВЕНЕ!

БАШ ОИ ТИ ДОВАР СУБЕА! ДИГУРАН САМ ДА КЕШ ДОБИТИ ОНО ШТО ЗА-ГЛУЖУВЕШ!

УВЕНЕ?

МОЖДА СЕ ТРЕБАЛО ДА МУ КАЖЕМ ДА У БИЛТЕНУ ПИШЕ ДА ЋЕ ГРМИТИ БИТИ У ЧЕТИРИ САТА... И ДА СЕ СУ-БО-ТЕ!

Са свих страна

„ЕДИСОНОВА“ СИЈАЛИЦА ГОРЕЋЕ ДО 2.057 ГОДИНЕ

У Америци је недавно приређена комеморација Томасу Едисону. Док се у Европи сличне свечаности одржавају под покровитељством уредних личности, научних институција или саме државе, у САД комеморације често организују велике фирме. Тако се догодило и са успоменом на великог научника. Говорећи у суперлативима о његовом уму, претставник фирме најлепше се изразио о — фирминим производима. Том приликом је у Едисоновој радној соби, која је саставни део његовог музеја, запалена сијалица исте величине и истог типа као прва Едисонова сијалица. Она ће светлети пуних 100 година без прекида. Неки коментатори напомињу да је говорник на овој свечаности направио једну омишку: заборавио је да каже да је прву сијалицу направио један Енглез — сеп Џозеф Вилсон Сван.

ВАЗДУШНИ ТАКСИ

У близини Каракаса, у Венецуели, подигнут је на једном планинском врху модеран петнаестоспратни хотел. Да би путницима омогућила долазак на ово удаљено и неприступачно место, управа хотела је увела жичану „такси-службу“. У свакој кабинци ове успињаче може да стане шест особа. Пут, дуг око девет километара, води изнад дивних предела, што чини још привлачнијим ово ваздушно путовање. За кратко време све собе у овом јединственом хотелу биле су заузете.

ПСИХОЛОШКО ОРУЖЈЕ

Усред озбиљних покушаја да се свету обезбеди мир, у САД је објављена вест да је израђено ново, психолошко ратно оружје. Оно је створено у Куковој истраживачкој радионици, која се налази у држави Илиноис. Још се не зна да ли се њиме рукује са земље или не, али је познато да је дуго три метра и да има облик бомбе. Може да се баца врло високо, до 18.000 метара, и тада ослобађа из себе велики звучник с подбраном, који почиње латано да се спушта. За све време спуштања, из звучника се чује необично јак глас, који може да даје истините или лажне извештаје с фронта, да упућује ултиматум и да врши сваку врсту пропаганде, намењену како непријатељској војсци, тако и становништву у туђој земљи.

ТЕЛЕДИРИГОВАНО УПРАВЉАЊЕ САОБРАЋАЈЕМ

Пошто саобраћајна полиција и светлосни сигнали у Америци све теже успевају да држе под својом контролом знатно повећан промет моторних возила, један стручњак из Балтимора, који се бави искључиво проблемом закрчености путева, предложио је занимљиво решење. Он је израдио нараву која треба да се угради у сваки аутомобил. Чим се улица или друм закрчи, возач не мора сам да успори возњу или да кочи. То чини ова направа, чак и против вазоачеве воље. Али, она не ступа у дејство самостално. На њу утиче нарочити уређај којим рукује саобраћајни службеник издигнут на довољну висину, тако да лако прати кретање возила.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НОВ ЕКРАН ЗА ТЕЛЕВИЗИЈУ

У Лабораторији за поморска истраживања у Вашингтону начињен је телевизијски екран на коме се виде јасне слике и при пуној дневној светлости, па и кад је екран осветљен. То се постигло на тај начин што су телевизијске цеви превучене танким слојем фосфора, уместо бело-млечним прахом, који је досад употребљаван. На овај начин слике су веома оштре и јасне, па чак и кад Сунчева светлост пада на екран.

ПРЕСАЂИВАЊЕ КОЖЕ

Два лекара из Калифорније успели су да пресаде ткиво младих пилића с једног на друго. Ово је могуће само под нарочитим околностима, и то код пилића који су стари само један дан. Али, ако пилићи мало одрасту, ново тело не прима ткиво с другог тела. Но и поред свега тога, ови лекари надају се да ће у скорој будућности успети да пресаде ткива са два разна тела.

НОВИ ПРЕЦИЗНИ АПАРАТИ

На једној изложби у Лондону били су приказани нови, веома прецизни апарати за разна мерења. Тако, на пример, изложено је мерило које може да измери стохијадити део од пола и један апарат који може да измери истицање гасова, ако годишње истече само неколико грама. Затим је био изложен и апарат који може да измери тежину мастила, потребног за једну запетку итд.

МЕРЕЊЕ ВЕТРОВА НА МАЛИМ ВИСИНАМА

За избегавање ракетних пројектила веома је важно знати брзину и правац ветра у горњим слојевима. Али, исто тако, важно је да се знају и подаци на мањим висинама. У ту сврху у Америци је усавршен један апарат помоћу кога се то може постићи. То је једна пушка која се испуљује вертикално увис, тако да се метак врати близу места одакле је испуљен. Подешавајући разне нагибе, пре-

ма правцима ветра, метак увек падне близу места одакле је испуљен. Према нагибу се одређује и јачина ветра.

МИГРАЦИЈА РИБА

Проучавајући кретање риба у морима, два америчка научника дошла су до занимљивих открића. Они су испитивали кретање туна, јер те рибе имају велик значај за исхрану. Том приликом они су констатовали да рибе прелазе, не само велике просторе и да се селе у горњим слојевима океана, већ да мигрирају и по дубини. То значи да у разним сезонама рибе мењају и дубину у којој живе.

„ГОТОВО БАДАВА“

Суме новца које се траже за поједина чувена сликарска дела изгледају превисоке чак и за мултимилионере. Амерички банкар Хенри Фрик купио је портрет шпанског краља Филипа IV за 400.000 долара. Иако је дао ту суму, он је сматрао да је занста превисока. Када му је један пријатељ рекао да је Филип платио за овај портрет уметнику свега 600 долара, он је био још више уверен да је цена висока. Да би себе утешио, богати Фрик се тада бадио на математику и израчунао да би 600 долара уложених у банку 1645 године са 6 посто интереса нарастало досад на баснословну суму новца. Пошто је тако установио да је та сума знатно виша од оне коју је платио за слику, он је изјавио својим пријатељима да је слику ипак купио „готово бадава“.

МЕДВЕЂИ ШЕЋЕР

Медвеђи шећер (прни шећер, лакриц) је назив за згуснути чврсти водени екстракт корена једнога дрвета (Glycyrrhiza glabra) у облику блокова и шипки, слатка укуса. Медвеђи шећер употребљава се у фармацији за израду салмијак-таблета.

ЈОНОСФЕРА ЈЕ КОМПАКТНА

Раније је сматрано да се јоносфера, тј. слој ваздуха на висини од 100 до 340 километара од Земље, састоји из три разна слоја који се разликују по својој густини. Међутим, један амерички научник са универзитета у Лос Анђелосу, после дугог испитивања, утврдио је да се јоносфера састоји само из једног слоја. Другим речима, не постоје три одређена и одвојена слоја, већ је то, уствари, само један слој који није свуда исте густине, али да су прелазни постепени, што зависи од висине, те се не може рећи да су то одвојени слојеви.

НЕ САМО ЗАЛЕЂИВАЊЕ

Често се бродовима преносе огромне количине воћа и разне хране, која се лако кваре, али се то највише спречава помоћу система хлађења, а за то служе специјални бродови хладњаче. Међутим, поред овог, за одржавање меса у свежем стању приликом превоза бродом употребљава се систем ултравиолетних зрака које спречавају да се развију бактерије. Ултравиолетни зраци падају по товару хране и бродским магацинима из велике батерије лампи.

БРОД — СПОМЕНИК

Амерички бојни брод „Аризона“, који је међу првима настрадао за време јапанског напада на Перл Харбур, 1941 године, налази се и данас на месту где је потонуо и претставља необичну гробницу за 1.100 америчких морнара који су том приликом погинули. Брод је само улопа потопљен и његова палуба и димњаци вири из воде. Два пута годишње уз „Аризону“ пристаје један амерички ратни брод с почасном стражом. Тада се на нарочитој сребрној катарини диже застава у славу палих бораца. Америчка влада је прогласила олупину „Аризоне“ за споменик борцима изгинулим код Перл Харбура.

Јесте ли већ чули да...

... инсекти и болести униште више шума него шумски пожари.

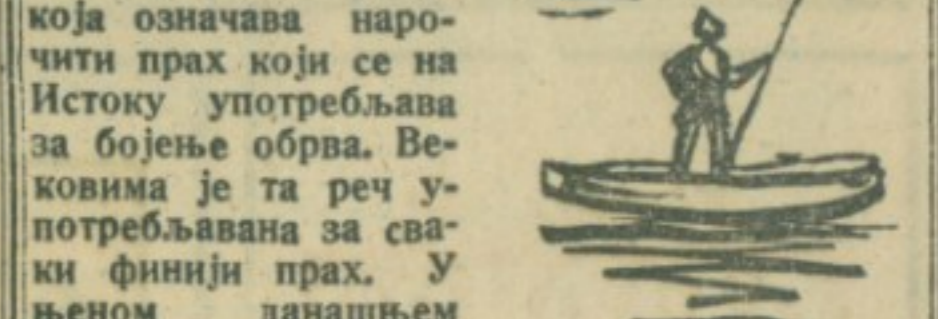
... судећи према искуству париских сопственика бифеа и ресторана који се налазе у близини биоскопских дворана, весели филмови изазивају код публике апетит. Филмови са срећним завршетком изазивају и жеђ и глад, док их трагични филмови знатно смањују.

... медаље као ратна одликовања први су завели Кинези, и још у првом веку наше ере, за време

династије Хан. У Европи се за ратна одликовања није знало све до 16 века.

... реч алкохол арапског је порекла и настала је од члана „ал“ и речи „кол“ која означава нарочити прах који се на Истоку употребљава за бојење обрва. Вековима је та реч употребљавана за сваки финији прах. У њеном данашњем значењу први пут је срећемо код Параселзуса, који тим именом назива „најбитнији састојак вина“.

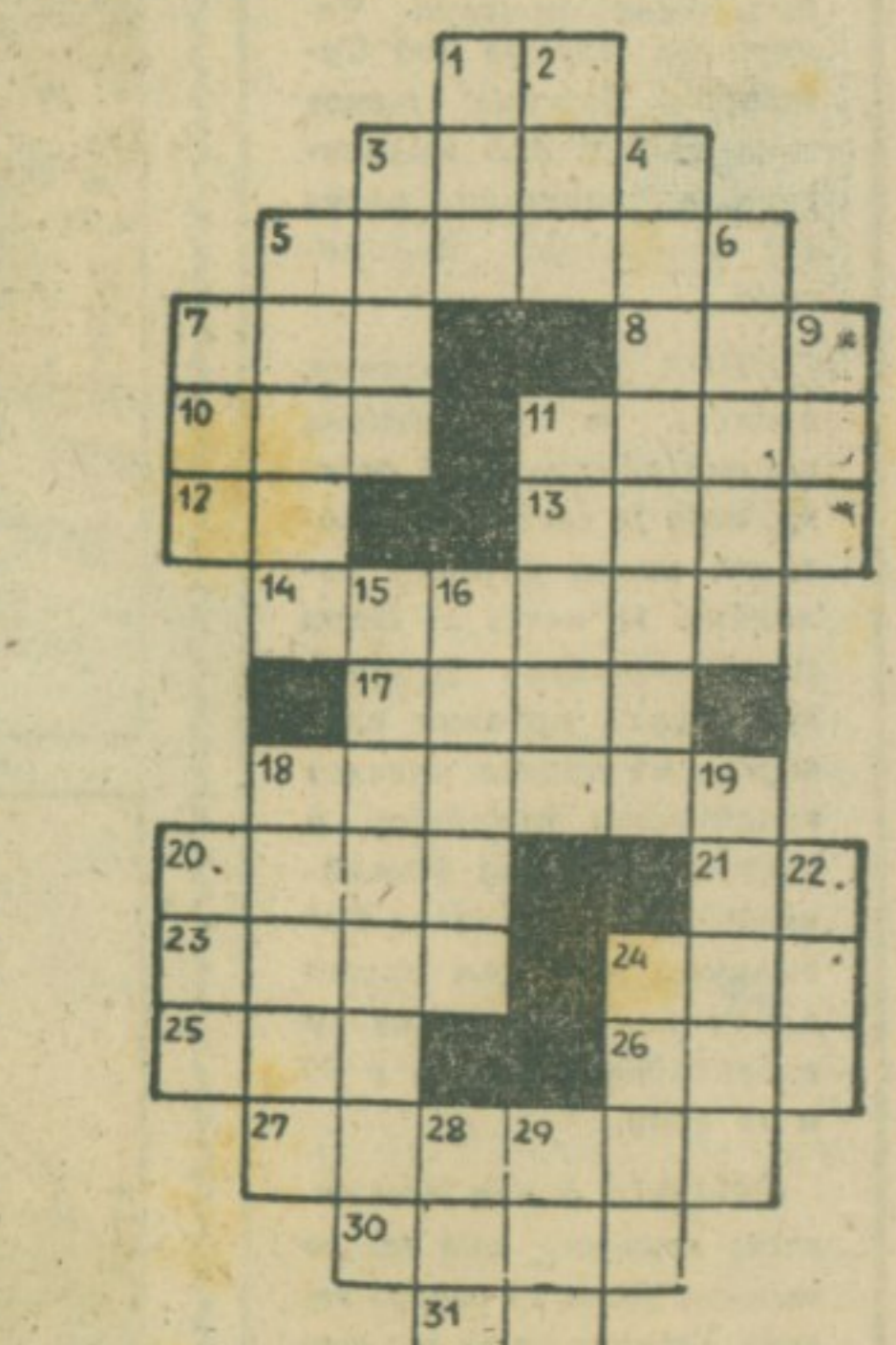

бло дрвета, открио да захваљујући томе што ветар дува на њега чув брже плови.

УКРАЈИТЕ СЕ

Водоравно: 1) хемиски знак за сребро; 2) водопад; 3) сирна, спектакл; 7) место у Шведској; 8) врста јелема; 10) срећна; 11) пољопривредна алатка; 12) правак; 13) домаћа животиња; 14) стрм; 17) коњаник; 18) врста експлозива; 20) врста змије; 21) прва два слова Њрилице; 23) марка аутомобила; 24) свежа; 25) телефонски позив; 26) врста копрена за лице; 27) један минерал; 30) амерички књижевник („Ана Кристи“); 31) део коњачке опреме.

Усправно: 1) свежа; 2) дубина до које брод точе; 3) административна јединица; 4) равнина поред Саве; 5) краљева биљка; 6) врста колача; 7) немачки; 9) град у Немачкој; 11) већи књижевни састав; 15) град у Македонији; 16) један метал; 18) страна женско име; 19) део руке; 20) узвијк; 22) један четинар; 24) уточниште; 28) женско име; 29) наша река.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) шева; 5) Дикенс; 7) рало; 8) вти; 10) арена; 12) Ом; 13) рола; 15) ам; 17) метан; 19) том; 21) јоги; 22) Динамо; 24) беса; 25) Ири; 27) елиса; 29) ав; 30) рива; 32) Ир; 34) Перун; 36) Ним; 38) Рона; 39) „Саломеа“; 41) кафе.
Усправно: 1) Шилер; 2) економ; 3) ве; 4) Ана; 5) дар; 6) сто; 7) рабат; 9) имуни; 11) алеја; 14) атоми; 16) модел; 18) Агора; 20) Мисир; 23) насип; 24) Белин; 26) Ивана; 28) „Авероф“; 31) арома; 33) рис; 35) Уна; 37) мак; 40) ла.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Шест спортиста

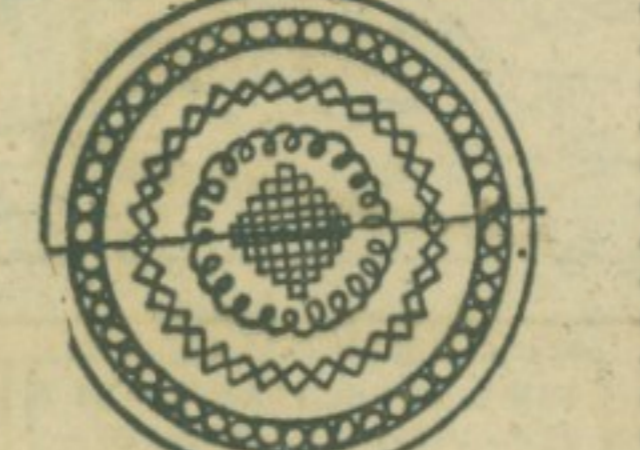

Сликар Мика је јако расејан. Рекли су му да за један спорски лист наслика шест разних спортиста. Он их је нацртао, али како! Погледајте само какве је све грешке направил! Њих није тешко наћи.

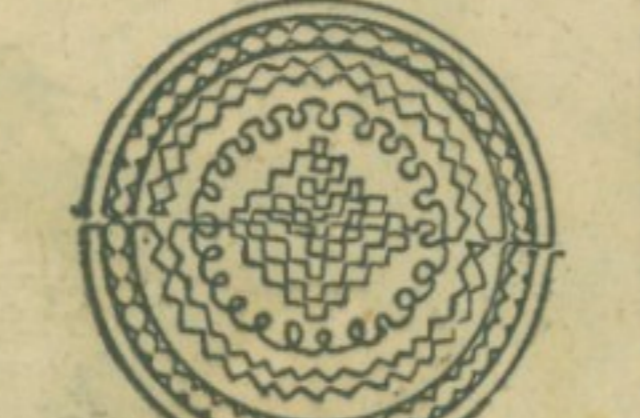
Дашто ми ти дашто

- 1) Пуче пушка на леду, оде пара чак до цара?
 - 2) Растов трп, љесков прут у њему огњен јунак лежи?
 - 3) Сједи сједи, у Сједињу граду, цар је проси, окован је не да?
 - 4) Сто орлова једно јаје енесе?
 - 5) Сустрете ме шито мнго и увита ће сам био. Кад му казах ће сам био, одмах ме је укорио.
- (1) писмо; 2) вино у бурету; 3) овце у тору, курјак и пас; 4) груди сира; 5) кад човек гледа туђ посао.

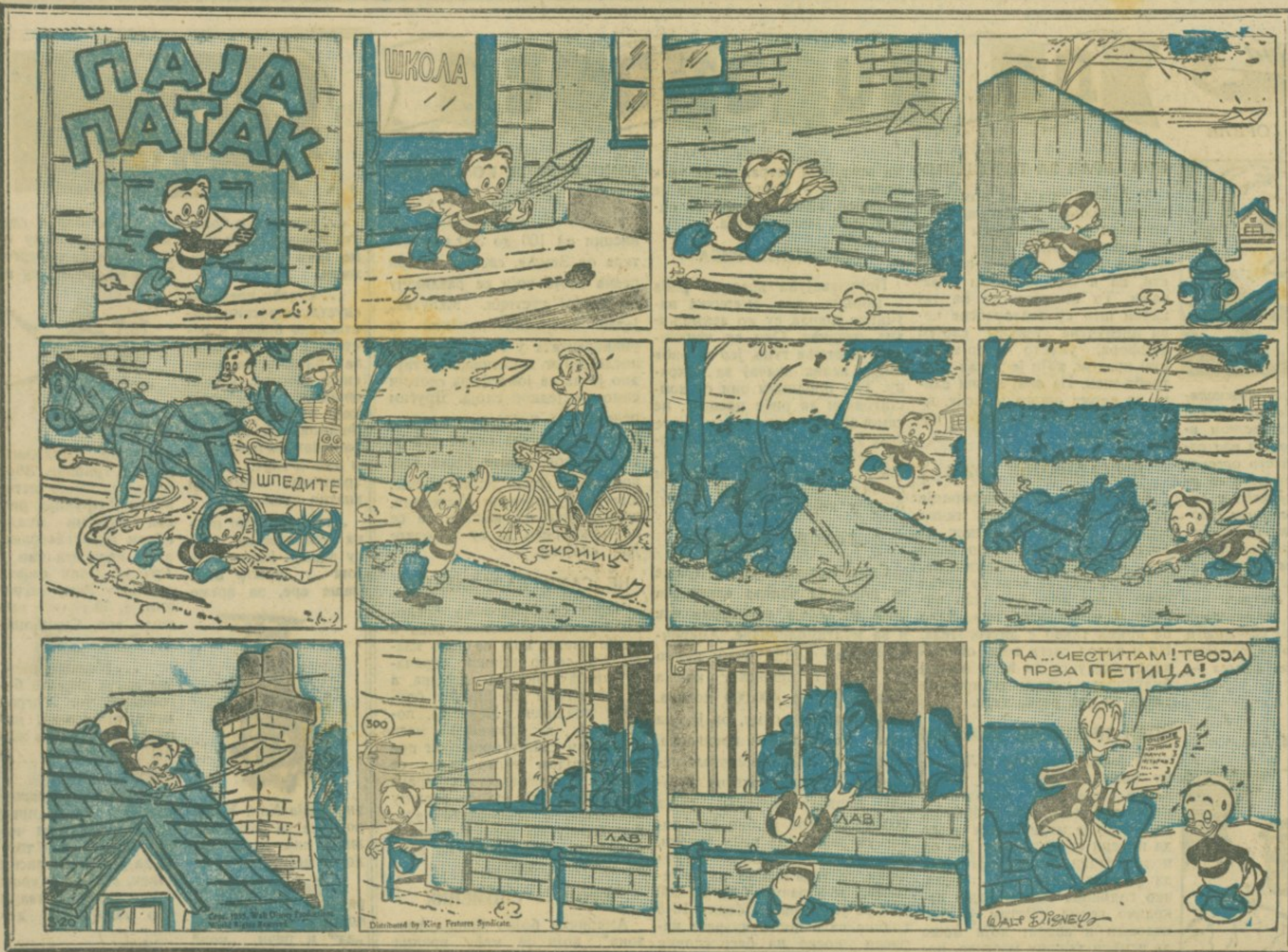
„Чаробна“ шара

Покушајте да ову, на први поглед компликовану, шару (слика 1) нацртате једним по-

тезом. Могуће је, а ако не верујете погледајте слику 2.

ХТЕЛА БИ И ОНА

— Замисли шта ми се догодило, — жали се Белка Пати. — Јутрос сам у парку села на тек обојену клупу, па је Хорације морао да ми купи нову хаљину.
— Збиља? ... А где је та клупа?

БЕЗ УЛЕПШАВАЊА

— Шта, сад еликате пејзаже? — вели Паји једна познаница. — Портрети су вам, значи, досадили.
— Не, нево пејзаже не морам да улепшавам!

СНОВИ И БИСЕРИ

Мики: Ох, Мики, сањала сам да си ми купио дивну бисерну оверлицу!
Мики: Фино! Сањај сад још и то где бих могао да набавим новац за њу, па ће се бити у реду.

ДОБРО ДЕТЕ

Гаја таман почео да бере јабучке, кад наиђе чувар воћњака.
— Шта ћеш ти на дрвету? — развика се он на њега. — Хоћеш да крадеш јабучке, је ли?
— Нећу, чико, веруј ми, нево сам пролазећи овуда видео како је пала једна јабучка, па сам хтео да је обесим.

**Рођи се
ОДГОВОР
ИТАКАЊ**

Река ДИЧНА налази се у: Србији, Босни, Македонији, Хрватској

ПИРА је: тропска биљка, морска риба, зборник закона, шаљива игра.

ОМФАЛА је: врста чапца, зрад, легендарна личност, поморска лука на Блиском Истоку

ОДГОВОР:

ДИЧНА је речица у Србији, лева притока Черњице. Извире под Суворобором. Дужина њеног тока износи 35,5 километара, а површина слива 359 квадратних километара.

ПИРА (значи искуство, пракса) је византиска правна збирка у 75 одељака, коју је саставио непознати писац у првој половини 11 века. У Пирису прикупљена решења појединих правних случајева из праксе чувеног византиског правника и судије Евстатија Рилманина, са цитатима из Василика. Дело нам пружа слику правне праксе и византиског судства у 10 и 11 веку.

ОМФАЛА је име једне лидске краљице, која је, по легенди, умела да опчара толико Херкула да га је „стрпала под папучу“ да се преобучен у женско одело, кретва међу њеним робљама и прео на преслицу. Зато се и каже: „Сваки ће Херкул наћи своју Омфалу“.

**Гуце и његова
Малог
Џонија**
МОРНАРА
ТОМА ТРАУТА
И КИНЕЗА
ШАНГ-ЛИНА

